

Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΝ ΤΗ ΣΦΑΙΡΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Ὑπὸ

Δ. Ι. ΔΕΛΙΒΑΝΗ

Πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, πρέπει νὰ καθορίσωμεν τί ἐννοοῦμεν λέγοντες διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις καὶ τί ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα.

Διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις εἶναι τὸ σύνολον ὅλων τῶν μεταξὺ τῶν κατ' ἰδίαν οἰκονομικῶν μονάδων, ἥτοι κυρίως ἰδιωτῶν, συναλλαγῶν τῶν χαρακτηριζομένων διὰ περιορισμοῦ τῆς ἐλευθέρας κινήσεως τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου ἔνεκα τῆς ὑπάρξεως τῶν συνόρων τῶν κρατῶν, ἥτοι πᾶσαν εἰσαγωγὴν ἀξιῶν ὑλικῶν ἢ ἀϋλῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, πᾶσαν ἐξαγωγὴν ἐκεῖ καὶ πᾶσαν ἐνέργειαν ἀφορῶσαν ταύτας. Ἀντικείμενόν των ὅθεν εἶναι ὠρισμένα ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίαι.

Κατὰ ταῦτα, κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι:

α) ἡ χρησιμοποίησις νομισμάτων διευθυνομένων ὑπὸ ἀνεξαρτήτων ἀλλήλων ἐκδοτικῶν τραπεζῶν,

β) ἡ παραγωγή ὑπὸ διαφόρους πραγματικὰς καὶ νομισματικὰς συνθήκας,

γ) ἡ διάθασις τῶν συνόρων καὶ ἡ διάνυσις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγάλων ἀποστάσεων,

δ) ὁ διακανονισμὸς τῶν γενομένων δοσοληψιῶν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος,

ε) ἡ δυσχέρανσις τῆς μετακινήσεως τῶν προϊόντων καὶ τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, καὶ τέλος, κατὰ τινας,

στ) ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῶν συγκριτικῶν διαφορῶν τῶν δαπανῶν παραγωγῆς.

Αἱ προϋποθέσεις τῆς ὑπάρξεως διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι εἴτε φυσικαὶ εἴτε κοινωνικαί.

Ἐφ' ὅσον παραδεχθῇ τις ὅτι αἱ φυσικαὶ προϋποθέσεις ὑπάρχουν, αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις ἐξαρτῶνται ἐκ

τῶν κοινωνικῶν, καὶ δὴ ὥς αὗται διαρρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ κράτους, ἀποτελοῦντος τὸ ὄργανον τῆς ἐκδηλώσεως τῆς θελήσεως τῆς κοινωνίας διὰ νόμων, ἥτοι κανόνων δικαίου ἰσχυόντων ἐπὶ πασῶν τῶν ὁμοίων περιπτώσεων καὶ ἐφαρμοζομένων ἀναλόγως. Τὸ σύνολον τῶν ἐξ αὐτῶν ρυθμιζόντων τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς σχέσεις ἀποτελοῦν τὸ νομικὸν αὐτῶν καθεστῶς, τὸ ὁποῖον ἀναλόγως τῶν κατευθύνσεών του διακρίνεται εἰς καθεστῶς πλήρους ἐλευθερίας, περιορισμένης ἐλευθερίας καὶ πλήρους ἀπαγορεύσεως. Ἐνταῦθα ἐνδιαφέρει ἡμᾶς τὸ καθεστῶς τῆς περιορισμένης ἐλευθερίας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἥτις καθορίζεται ἐκαστοτε διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ἥτοι τοῦ συνόλου τῶν μέτρων δι' ὧν ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ κράτους καὶ ἐν γένει τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου αἱ μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς οἰκονομικαὶ σχέσεις, συντελοῦντα εἰς τὴν διευκόλυνσιν ἢ εἰς τὴν δυσχέρανσιν ἀφ' ἑνὸς τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἐξαγωγῆς ὠρισμένων ἀγαθῶν, ἀφ' ἑτέρου τῆς χρησιμοποίησεως καὶ τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν.

Ἀναλόγως τοῦ ἂν τὰ ὥς ἄνω μέτρα ἐνεργοῦν μέσῳ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν, ἥτοι ἐμμέσως ἢ ἀνεξαρτήτως τῶν ἀντιδράσεων τούτου χάρις εἰς τὴν ἐκ τῶν ἄνω ἐπιβολὴν τῆς θελήσεως τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ἥτοι ἀμέσως ὑπάρχει ἔμμεσος ἢ ἄμεσος περιορισμὸς τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, καὶ γίνεται χρῆσις ἐμμέσων ἢ ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Κατὰ ταῦτα, ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι ἐκεῖνα, δι' ὧν τὸ κράτος, ἐνεργοῦν ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ πρὸς τοῦτο ἰδρυομένων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἀντιδράσεων τῶν τιμῶν, ἐλέγχει καὶ καθορίζει τὰς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων του ἐνεργουμένας παραγωγικὰς καὶ συναλλακτικὰς ἐργασίας, ἢ ὑποκαθίσταται εἰς ταύτας, περιλαμβάνονται δὲ εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου καθ' ὠρισμένην κατεύθυνσιν, καὶ ὑπάγονται εἰς τὰ τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας.

Τὸ κύριον μέτρον ἐφαρμογῆς τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι αἱ μερικαὶ ἢ αἱ ὀλικάι ἀπαγορεύσεις, αἱ ὁποῖαι ἐφαρμόζονται κυρίως διὰ:

1) τοῦ περιορισμοῦ τῶν δικαιουμένων νὰ προβαίνουν εἰς ἀγοραπωλησίας ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος καὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἐπιτρέπονται αὗται,

2) τοῦ καθορισμοῦ τῶν ποσοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἐκάστοτε δύνανται ν' ἀποτελοῦν ἀντικείμενον τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων,

3) τῆς διὰ νομοθετικῶν ἢ διοικητικῶν μέτρων μειώσεως τῆς σημασίας τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους, καὶ

4) τῆς μεταβολῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῶν περὶ ὧν πρόκειται νομισμάτων.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων λαμβάνει χώραν πρὸς ἀντιμετώπισιν γεγονότων ἀπροόπτων, ἀπειλούντων νὰ ἀνατρέψουν τὰς βάσεις τοῦ οἰκονομικοῦ βίου, καὶ ὅταν καθίστανται ἀναγκαῖα μέτρα ἀμέσου ἐνεργείας, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμείνῃ τις τὴν βραδεῖαν ἀντίδρασιν τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν. Ταῦτα κυρίως ἀποβλέπουν εἰς τὴν προσπάθειαν ἀποφυγῆς διαταραχῶν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου ἐκ τοῦ ἔξω κόσμου καὶ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν σκοπῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν, ὡς εἶναι ἡ αὐτάρκεια, ἡ αὔξησις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐν συνδυασμῷ πρὸς διαρρύθμισίν του κατὰ τρόπον εὐνοοῦντα τὰς πτωχοτέρας τάξεις καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν ἐξηγεῖται διατὶ τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐφηρμόσθησαν κυρίως κατὰ τὸν πόλεμον 1914—8 καὶ ἀπὸ τοῦ 1930, ὅτε ἐνετάθη ἡ οἰκονομικὴ δυσπραγία.

Κατόπιν τῶν εἰσαγωγικῶν τούτων παρατηρήσεων θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων:

α) Ἐπὶ τῶν γενικῶν συνθηκῶν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

β) Ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ὡς ἐκδηλοῦνται ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ οἰκονομικοῦ βίου καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

ΜΕΡΟΣ Ι.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΝ
ΤΗ ΣΦΑΙΡΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΑΥΤΩΝ

Αἱ γενικαὶ συνθῆκαι τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι 1) ἡ κατὰ κράτη ἔκτασις, 2) ἡ ἔντασίς των, 3) ἡ ἐλαστικότης καὶ 4) ἡ διάρκεια αὐτῶν, καὶ θὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἐπὶ τούτων ἐπίδρασιν τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

§ 1. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν διεθνῶν
οἰκονομικῶν σχέσεων.

Ἡ ἔκτασις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κρατῶν, μεθ' ὧν συναλλάσσεται οἰκονομία τις ἐν τῇ ἐπιδιώξει ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς.

Ὑπὸ κανονικὰς περιστάσεις ἡ ἐφαρμογὴ τῆς βασικῆς οἰκονομικῆς ἀρχῆς, ἰδίᾳ ὅταν τὰ κόμιστρα εἶναι σχετικῶς μικρά, ἐπιβάλλει τὴν ἱκανοποίησιν τῶν διαφόρων ἀναγκῶν εἰς τὸν ἐκάστοτε εὐθηνότερον τόπον παραγωγῆς, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν κεῖται. Ἐκάστη οἰκονομία εὐρίσκεται ὅθεν εἰς σχέσεις μετὰ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοιπῶν, χωρὶς καὶ νὰ παρατηρῇται ἰδιαιτέρα προτίμησις διὰ τὰς μετὰ τῶν ἐγγύς κειμένων κρατῶν συναλλαγὰς, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν σκανδιναυϊκῶν κρατῶν.

Ἀντιθέτως, ὅταν ἐπὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐφαρμόζονται ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα, διαφαίνεται ἡ τάσις ἐνισχύσεως τῶν συναλλαγῶν μεθ' ὠρισμένων κρατῶν, μεθ' ὧν ὑπάρχουν στεναὶ πολιτικαὶ σχέσεις, ὡς π. χ. μεταξὺ τῆς Ἰταλίας, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας, βάσει τῶν πρωτοκόλλων τῆς Ρώμης τοῦ Μαρτίου 1934, ἡ κοινὴ νομισματικὴ βάσις, ὡς μεταξὺ τῶν κρατῶν τοῦ συνασπισμοῦ τῆς λίρας, ἡ συμπλήρωσις τῶν καθ' ἕκαστα οἰκονομιῶν, ὡς μεταξὺ Γερμανίας καὶ τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς διὰ τῶν ἀνταλλαγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ πρώτων ὑλῶν, μὴ δυναμένων νὰ παραχθοῦν ἐπιτοπίως, ἡ μικρὰ ἀπόστασις, ὡς μεταξὺ τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, μειουμένου ἀναλόγως τοῦ κύκλου τῶν κρατῶν, μεθ' ὧν ἐνεργοῦνται συναλλαγαί.

Ἡ μείωσις αὕτη τῆς ἐκτάσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι βεβαίως προτιμότερα τῆς πλήρους καταργήσεως αὐτῶν, καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα ἐφαρμογῆς τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων καὶ ὅχι τῶν φυσιολογικῶν ἀντιδράσεων τῆς ἀγορᾶς, ἐξυπηρετοῦσα πολιτικούς μᾶλλον ἢ οἰκονομικούς σκοπούς. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ὡς αὐτὰ ἐμφανίζονται σήμερον, ἐπιδιωκομένη ὑπὸ πλείστων κρατῶν. Ἐκ ταύτης δὲν ὠφελοῦνται κἂν πάντοτε οἱ παραγωγοὶ τῶν κρατῶν τῶν συμμετεχόντων εἰς τὰς περιφερειακὰς ταύτας συμφωνίας ἐν συνόλῳ, καθότι οἱ διὰ τούτων ἀπωθούμενοι παραγωγοὶ τῶν λοιπῶν κρατῶν ἀναπτύσσουσιν ἐντονώτερον συναγωνισμόν εἰς τὰς ὑπολοίπους ἀγοράς, ὡς συνέβη εἰς τὸν πολωνικὸν ἄνθρακα, ἀπωθηθέντα ἐκ τῶν σκανδιναυϊκῶν κρατῶν διὰ τῶν διμερῶν συμβάσεων τούτων μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ κατακτήσαντα εἰς βάρος τοῦ ἀγγλικοῦ τμήματος τῶν ἀγορῶν τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Τοῦτο καθίσταται βαθμιαίως ἀντιληπτόν, καθότι κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων τούτων προκύπτουν ἀποτελέσματα εὐνοϊκὰ ὑπὲρ τῶν μὲν καὶ δυσμενῆ ὑπὲρ τῶν δέ, ἐπηρεάζοντα εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τοὺς προβαίνοντας εἰς ταύτην.

Ἡ τάσις αὕτη μειώσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων δὲν παρατηρεῖται μόνον ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συναφθέντων δανείων ἀναλόγως τοῦ κράτους, ὅπου ἡ κατοικία τοῦ δανειστοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀδήλους πόρους συντελοῦσα παρὰ τὴν παραλλήλως ἐπιδιωκομένην αὐτάρκειαν εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἀλληλεξάρτησιν ὠρισμένων κρατῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐξασθένησιν τῆς συνοχῆς μετὰ τῶν λοιπῶν.

§ 2. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐντάσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

Ἡ ἔντασις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βαθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς ἀξίας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν ἀντικειμένων των. Ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπὶ τῆς ἐντάσεως αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συνεπείᾳ αὐτῶν διαφόρου ἐκάστοτε μεταβολῆς τῆς ἀξίας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν ἀντικει-

μένων αὐτῶν, ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως τῶν διαφόρων στοιχείων αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς σχέσεως μεταξὺ ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀγορᾶς.

Ὁ ποσοτικὸς καθορισμὸς τῶν εἰσακτέων καὶ τῶν ἐξακτέων ποσοτήτων λαμβάνει χώραν ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν προκυπτουσῶν κατευθύνσεων, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν κατὰ διάφορον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς των διακοπὴν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, τὴν ἀπομόνωσιν τῶν διαφόρων οἰκονομιῶν, τὴν μείωσιν τοῦ διεθνοῦς συναγωνισμοῦ, τὴν εὐχερῇ συγκέντρωσιν μεγάλων κερδῶν καὶ τὴν καθιέρωσιν κρατικῶν μονοπωλίων ἀποθλεπόντων ἀφ' ἑνὸς εἰς αὕξησιν τῶν δημοσίων ἐσόδων, ἀφ' ἑτέρου, εἰς τὴν μείωσιν τῶν εἰσαγωγῶν. Αἱ συχναὶ μεταβολαὶ τῶν ὡς ἄνω καθορισθεισῶν ποσοτήτων, προκαλοῦν διεθνεῖς προστριβὰς καὶ ἀθεβαιότητα, ἐνῶ κατὰ κανόνα οἱ δασμοὶ μεταβάλλονται σπανιώτερον.

Ἐν τούτοις πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οὗτος ἀποτελεῖ σημαντικὸν ὄπλον κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις ἐμπορικῶν συμβάσεων, ἂν κρίνῃ τις βάσει τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων, ἃς συνῆψεν ἡ μεγάλη Βρεταννία ἀπὸ τοῦ 1932, καὶ διευκολύνει τὴν κατὰ κράτη ἰσοσκέλισιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν, εἰς ἣν ἀποθλέπουν καὶ αἱ συμβάσεις διακανονισμοῦ. Ἡ τάσις διμεροῦς κατὰ κράτη ἐξισώσεως τῶν ἐμπορικῶν ἰσοζυγίων καὶ τῶν πληρωμῶν μειοῖ τὴν ἔντασιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, διότι δυσχεραίνει τὴν ἀγορὰν εἰς τὴν ἐκάστοτε συμφερωτέραν πηγὴν, μειοῖ τὰς τριγωνίους συναλλαγὰς, ἐπιθάλλει τὴν κρατικὴν παρακολούθησιν, καὶ καθιστᾷ ἀθέβαιον τὸν χρόνον τῆς πληρωμῆς, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξασφαλίζει τὴν δυνατότητα διατηρήσεως ὠρισμένων συναλλαγῶν μετὰ τῆς ἁλλοδαπῆς εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις.

Ἐπειδὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀμέσως κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἔλαβε χώραν εἰς μεγάλην κλίμακα, ὅταν ἡ δυσπραγία ἦτο ἰσχυρά, καὶ αἱ τιμαὶ τῶν ἀντικειμένων τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶχον ὑποτιμηθῇ σφόδρα εἰς χρυσὸν συντελοῦσης καὶ τῆς ἀνατιμήσεως τούτου ἔναντι τῶν διαφόρων νομισμάτων, ὁλόκληρος ἡ μείωσις τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ἀξίας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἀπεδόθη εἰς ταῦτα, ἐνῶ θὰ ἐπῆρχετο καὶ ἄνευ αὐτῆς.

Βεβαίως διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπετεύχθη ἡ παρακώλυσις τῆς ἀναπτύξεως τούτων ἀναλόγως πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν ἀπὸ τοῦ 1933 αὐξήσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὰ διάφορα κράτη, συμφώνως ἄλλως τε πρὸς τοὺς δι' αὐτῶν ἐπιδιωκομένους σκοπούς. Τὸ ὅτι δὲν παρεκωλύθη πλήρως προκύπτει ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν δεικτῶν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, ἰδίᾳ κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ 1936 καὶ κατὰ τὸ 1937 χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ἀξία λόγου κατάργησις τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων. Οὕτως ὁ δείκτης τῆς ἀξίας εἰς χρυσὸν τῶν παγκοσμίων εἰσαγωγῶν ὁ ὑπολογιζόμενος ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εὕρίσκετο τὸν Ἰούνιον τοῦ 1935 εἰς τὰ 32,1, τὸν τοῦ 1936 εἰς τὰ 36 καὶ τὸν τοῦ 1937 εἰς τὰ 48,5.

Ἡ διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων μείωσις τῆς ἐντάσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι διηυκόλυνε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τάσεως αὐταρκειᾶς καὶ οὕτω τὴν ἱκανοποίησιν μεγαλυτέρου τμήματος τῶν ἀναγκῶν ἐκάστης οἰκονομίας διὰ τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς τῶν ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένων ἀποικιῶν. Ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ χάρις εἰς αὐτὰ ἀποφυγὴ μεγάλων νομισματικῶν διαταράξεων συνετέλεσεν εἰς τὴν διατήρησιν ὠρισμένων διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἥτις ἄλλως δὲν θὰ ἦτο δυνατή.

Ἡ διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐντάσεως τῶν δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς τὰ διάφορα τμήματά των, ἀλλὰ παρουσιάζεται ἐντονωτέρα ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν κεφαλαίων ἢ ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου αὐξάνουσα τὴν σημασίαν τούτου. Ἡ διαφορὰ αὕτη προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην διατηρήσεως τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐξασφάλισιν ὠρισμένου βιωτικοῦ ἐπιπέδου καὶ τῆς τῶν ἐξαγωγῶν, δι' ὧν καλύπτεται ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν, καὶ ἐνισχύεται τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἰδίᾳ τῶν μικροτέρων κρατῶν.

Ἐξ ἄλλου δὲν φαίνεται πιθανὸν ὅτι εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον αἱ διεθνεῖς τοποθετήσεις κεφαλαίων θὰ ἀνακτήσουν τὴν ἑκτασιν, ἣν πρὸ τοῦ 1930 εἶχον. Εἰς τοῦτο θὰ συντελέσουν:

α') ἡ ἐνεργοτέρα ἐπέμβασις τοῦ κράτους εἰς τὸν οἰκονομικὸν βίον,

β') ὁ συναγωνισμὸς τῶν διὰ τῶν οὕτω τοποθετουμένων κεφαλαίων ἰδρυομένων ἄλλοδαπῶν βιομηχανιῶν,

γ') ἡ μείωσις τῶν εἰς ἄλλοδαπὰ κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν ἀναπτυσσομένων οἰκονομιῶν ἔνεκα τῆς ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμπληρώσεως τῶν ἀπαιτούντων μεγάλα κεφάλαια σιδηροδρόμων,

δ') ἡ μείωσις τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν μὴ δυναμένων νὰ παραχθοῦν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ συνεπῶς ἡ μεγαλυτέρα δυσχέρεια μεταβιβάσεως κεφαλαίων εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν,

ε') ἡ προσπάθεια μεγαλυτέρας ἐξυψώσεως τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν,

στ') αἱ πολιτικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ἀνωμαλίαι, καὶ

ζ') ἡ ἔκτασις τῆς παραβιάσεως τῶν συμβατικῶς ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων κατὰ τὴν περίοδον 1931 — 35, ἔνεκα 1) τῆς προσπαθείας τῶν μὲν πιστωτριῶν χωρῶν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τοποθετήσεων των εἰς χρυσόν, τῶν δὲ ὀφειλέτιδων νὰ ἀποφύγουν τὰς συνεπείας τῆς συστολῆς,

2) τῆς ἐκτάσεως ἣν προσέλαβον αἱ διεθνεῖς τοποθετήσεις κεφαλαίων κατὰ τὴν ἀμέσως προηγουμένην περίοδον,

3) τῆς κρίσεως ἐμπιστοσύνης προκαλεσάσης κινήσεις κεφαλαίων, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀποδόσεώς των.

Οὕτως ἐμειώθη ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὰς εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν τοποθετήσεις, ἰδίᾳ ὑπὸ μορφήν ὁμολογιακῶν δανείων ἄρεστῶν εἰς τοὺς μικροὺς κεφαλαιούχους, τελείως ἀποθαρρυνθέντας ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς τελευταίας πενταετίας. Ἀντιθέτως ἡ τύχη τῶν εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν τοποθετήσεων ὑπὸ μορφήν συμμετοχῆς εἰς ἐπιχειρήσεις ὥς πρὸς τὴν μεταφορὰν τῆς ὑπηρεσίας των ὑπῆρξε καλυτέρα, καθ'ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑφέσεως δὲν ὑπῆρχον κέρδη, καὶ συνεπῶς δὲν ἐτίθετο ζήτημα μεταφορᾶς. Εἶναι ὅμως γνωστὸν ὅτι ἄλλοι κεφαλαιούχοι τοποθετοῦν κεφάλαια εἰς ἐπιχειρήσεις ἐργαζομένας εἰς μεμακρυσμένας χώρας καὶ ἄλλοι εἰς ὁμολογίας ἐξασφαλίζούσας πάγια εἰσοδήματα. Τὰ μετὰ τὸ 1930 παρουσιασθέντα γεγονότα ἐν τῇ ἐξυπηρετῇ τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ τοποθετήσεων ἐμείωσαν ὅθεν τοὺς διὰ ταύτας ἐνδιαφερομέ-

νους κεφαλαιούχους, καθ' ὅσον ἀποθλέπουν εἰς σταθερὸν εἰσόδημα.

Τέλος ὡς πρὸς τὴν σχέσιν ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀγορᾶς πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι γενικῶς ἡ πρώτη ἔχει μεγαλυτέραν σημασίαν τῆς τῆς δευτέρας ἀποτελοῦσα τὴν βάσιν παντὸς σχεδὸν παραγωγικοῦ κλάδου. Βεβαίως ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦν σχετικῶς οἱ κλάδοι ἐκεῖνοι, ἰδίᾳ εἰς μικρὰ κράτη, ὧν ἡ παραγωγή ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, αἱ ὁποῖαι συνήθως δὲν εἶναι ἐλαστικά. Τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς ἐνίσχυσεν ἡ καταπολέμησις τῆς δυσπραγίας διὰ κυβερνητικῶν κυρίως μέτρων ἐνεργούντων ἐν αὐτῇ, συντελεσάντων εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀναζωογόνωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ οἰκονομικοῦ βίου καὶ καταστάτων ἀκριβῶς δυνατῶν διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἐνῶ αὗται ὑστεροῦν ἀκόμη ἐν τῷ συνόλῳ.

Γενικῶς ὅθεν δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μειοῦν μᾶλλον τὴν ἔντασιν των καὶ σπανίως τὴν ἐνισχύουν, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ταῦτα ἐφαρμόζονται εἰς ὅλον ἐν μεγαλυτέραν κλίμακα, ὅταν αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις ἀπειλοῦν νὰ διαταράξουν τὸν ἐσωτερικὸν οἰκονομικὸν βίον, ἐνῶ παρέλκουν, ὅταν ἀποκαθίσταται ἡ ὁμαλότης.

§ 3. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐλαστικότητος τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

Ἡ ἐλαστικότης τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἦτοι ἡ δυνατότης ἐξασφαλίσεως ὀρισμένου ὄγκου αὐτῶν δι' αὐξομειώσεων τῶν τιμῶν εἶναι ἀσφαλῶς σημαντική, ἂν λάθῃ τις ὑπ' ὅψιν τὴν ἔκτασιν τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προσφορὰν καὶ τὴν ζήτησιν ἐκάστης οἰκονομίας, ἐκτὸς ἐννοεῖται ὀρισμένων ἐξαιρέσεων. Κατὰ ταῦτα οἵαδήποτε αὐξήσεις τῆς ὑπὸ οἰκονομίας τινὸς προσφορᾶς ἀγαθοῦ τινὸς θὰ προκαλέσῃ κανονικῶς ἀνάλογον ζήτησιν εἰς τὴν διεθνῇ ἀγορὰν, ἐφ' ὅσον μειωθῇ ὀλίγον ἡ τιμὴ του, καὶ ἀντιστρόφως πᾶσα αὐξήσεις τῆς ζητήσεως ἀγαθοῦ τινος ὑπὸ μιᾶς οἰκονομίας θὰ προκαλέσῃ ἀνάλογον αὐξήσιν τῆς προσφορᾶς

τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς μετὰ μικρᾶς μόνον αὐξήσεως τῆς τιμῆς.

Ἡ πλήρης ἐλαστικότης αὕτη ὑπάρχει, ὅταν ἡ ἐλευθερία τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι πλήρης, δὲν ὑπάρχει δηλαδή οὐδεὶς φραγμὸς εἰς τὴν ἀπὸ κράτους εἰς κράτος μετακίνησιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου — τῶν ὑψηροῦν, τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν κεφαλαίων, καθιερουμένης μάλιστα τῆς ἐπενδύσεως τῶν τελευταίων, ὡς συμμετοχὴ εἰς ἐπιχειρήσεις, οὕτως ὥστε αἱ ὑποχρεώσεις πληρωμῆς νὰ ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν κερδῶν, καὶ νὰ μὴ εἶναι πάγια. Κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις, χωρὶς βεβαίως νὰ παρουσιάζουν τὴν ὡς ἄνω μορφήν, δὲν ἀπείχον πολὺ αὐτῆς, χάρις εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν καὶ σπανίως μεταβαλλόμενον ὕψος τῶν τελωνειακῶν δασμῶν, τὴν δυνατότητα εὐχεροῦς αὐξομειώσεως τῶν ἡμερομισθίων καὶ τὴν τῆς διεθνοῦς μεταναστεύσεως ἐργατῶν, τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῶν παγίων ὑποχρεώσεων τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν περισσοτέρων κρατῶν καὶ τὴν ἐλευθερίαν διεθνοῦς μεταφορᾶς κεφαλαίων. Μεταπολεμικῶς ἡ ἐλαστικότης τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐμειώθη διὰ τῆς αὐξήσεως καὶ συνεχοῦς μεταβολῆς τῶν δασμῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν περιορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους, διὰ τῆς πλήρους σχεδὸν ἀπαγορεύσεως τῆς μεταναστεύσεως καὶ διὰ τοῦ δανεισμοῦ, ὅχι δὲ τῆς συμμετοχῆς εἰς ἐπιχειρήσεις τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐπενδυομένων κεφαλαίων.

Παρὰ ταῦτα ὠρισμέναι ἀγοραὶ δι' ὠρισμένα εἶδη παρέμειναν ἐλεύθεραι, καὶ ἡ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1931 χορήγησις δανείων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μέχρι τοῦ 1929 σχετικὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν, ἐπέτρεπον τὴν διατήρησιν ποιᾶς τινὸς ἐλαστικότητος τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἥτις ἤρχισε μειουμένη ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς εἰς εὐρείαν κλίμακα τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Διὰ τούτων ἐπεδιώχθη ἡ διαμόρφωσις αὐτῶν κατὰ τρόπον ἐξυπηρετοῦντα ἑκάστοτε τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς, ἀνεξαρτήτως τῶν ἀντιδράσεων τῆς ἀγορᾶς. Διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐμειώθη ὅθεν εἰς σημαντικὸν βαθμὸν ἡ ἐλαστικότης τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, εἰς βλάβην κυρίως τῶν πτωχῶν κρατῶν, ἡ δυνατότης διατηρήσεως ὠρισμένου ὅγκου διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων δι' αὐ-

ξομειώσεων τῶν τιμῶν καὶ ἀποφυγῆς, ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ δυνατοῦ, δυσμένων ἐπιδράσεων ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ οἰκονομικοῦ βίου — ἐξεταζομένων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, καὶ ὅχι, ὡς θὰ ἔπρεπεν, ἀπὸ τῆς τοῦ συνόλου τῶν εἰς τὴν διάθεσιν οἰκονομίας τινὸς ἀγαθῶν. Θεωρεῖται ὅθεν προτιμότερα ἢ διατήρησις τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, μειουμένης τῆς ἐλαστικότητος τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

§ 4. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς διαρκείας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

Δεδομένου ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπιβάλλονται διὰ διαταγμάτων ἢ δι' ἀπλῶν ἀποφάσεων τῶν διοικητικῶν ὀργάνων, δυναμένων νὰ μεταβληθοῦν εὐχερῶς καὶ ταχέως αἱ ἐπὶ τούτων βασιζόμεναι διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις, δὲν εἶναι μακρᾶς διαρκείας. Ἡ βραχεῖα αὐτῶν διάρκεια ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν πολύπλοκον μορφήν, ἣν προσλαμβάνουν, ἀποτελοῦν ἐν ἀκόμῃ πρόσκομμα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, δυσχεραينوμένων διὰ τῆς ἀθεβαιότητος καὶ διὰ τῆς ἀνάγκης ἐκπληρώσεως πλειόνων διατυπώσεων.

Ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐπὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐνισχύθη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ταῦτα δὲν ὑποκατέστησαν προσωρινῶς, ἀλλὰ συνεπλήρωςαν τὰ πρότερον ἐφαρμοζόμενα μέτρα, ὧν οὕτω ηὔξησεν ἡ ἐνέργεια. Τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα περιώρισαν ὅθεν τὴν διάρκειαν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἣτις καθίσταται ἀντιληπτὴ ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς σύναψιν ἐμπορικῶν συμβάσεων οὐδέποτε τερματίζονται πλήρως, καὶ αἱ ἐκάστοτε ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀναφυόμεναι δυσχέρειαι λύονται ὑπὸ μικτῶν ἐπιτροπῶν, συνερχομένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρίμηνον. Πρόσθετον πηγὴν διαπραγματεύσεων ἀποτελεῖ ἡ συνεννόησις ἐπὶ τῶν συνεπειῶν τῶν μέτρων, τὰ ὅποια ἐκάστοτε λαμβάνουν αἱ διάφοροι κυβερνήσεις, χωρὶς νὰ ἀντίκεινται εἰς τὸ γράμμα τῶν ἐν ἰσχύϊ ἐμπορικῶν συμβάσεων.

ΜΕΡΟΣ II.

Ἡ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΝ
ΤΗ ΣΦΑΙΡΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

Κατόπιν τῆς εἰς τὸ προηγούμενον μέρος ἐξετάσεως τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπὶ τῶν γενικῶν συνθηκῶν αὐτῶν, θὰ ἐξετάσωμεν εἰς τὸ παρὸν τὴν ἐπίδρασιν των ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ἥτοι 1) ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, 2) τῆς τάσεως διεθνοῦς ἐξομοιώσεως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν, 3) τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ 4) τῆς διανομῆς αὐτοῦ.

§ 1. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ
τῶν ἔργων.

Αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις ἀποτελοῦν τὴν ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου ἐφαρμογὴν τῆς βασικῆς οἰκονομικῆς ἀρχῆς, ἀπαιτούσης τὸν καταμερισμὸν τῶν ἔργων ὅχι πλεόν μεταξὺ τῶν ἐντὸς ἐκάστου κράτους οἰκονομικῶν μονάδων, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν εἰς πλείονα κράτη, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἐπιτεύξεως τοῦ μεγίστου δυνατοῦ ὀφέλους διὰ τὸ σύνολον, διὰ τῆς παραγωγῆς ὑπὸ τοὺς εὐνοϊκωτέρους ὅρους, ἥτοι τῆς χρησιμοποίησης τῶν ἀποδοτικωτέρων συντελεστῶν, ἐμψύχων καὶ ἀψύχων, εἰς ποσότητας καθιστώσας δυνατὴν τὴν μείωσιν τῶν κατὰ παραγομένην μονάδα γενικῶν ἐξόδων καὶ εἰς τοποθεσίας μειούσας, ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ δυνατοῦ, τὰ κόμιστρα. Ἡ ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας παραγωγὴ προϋποθέτει τὴν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν τῶν διεθνῶν κινήσεων τῶν προϊόντων καὶ τῶν συντελεστῶν τῆς, ἐνῶ τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπιδιώκουν σκοποὺς πολιτικούς καὶ κοινωνικούς, καὶ μειοῦν τὴν ἑκτασιν, τὴν ἔντασιν, τὴν ἐλαστικότητα καὶ τὴν διάρκειάν των, καθ' ἃ εἰς τὸ προηγούμενον μέρος ἐξεθέσαμεν.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἔνεκα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἡ παραγωγὴ ἀποθλίβει εἰς τὴν κάλυψιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἀνεξαρτήτως τῶν δαπανῶν τῆς καὶ τῆς ποιότητος τόσον τῶν χρησιμοποιουμένων ἐμψύχων καὶ ἀψύχων συντελεστῶν, ὅσῳ καὶ τῶν προϊόντων, τῶν

δὲ τῆς ἀλλοδαπῆς μόνον ἐφ' ὅσον μεθ' ὠρισμένων κρατῶν ὑπάρχουν εἰδικαὶ σχέσεις, δὲν ἐξηντλήθησαν τὰ καθορισθέντα ὅριά των, καὶ δὲν μετεβλήθη τὸ συμβατικὸν καθεστῶς, δὲν δύναται νὰ γίνη λόγος περὶ πλήρους διεθνoῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, ἀλλὰ περὶ τάσεως αὐταρκειᾶς ὁδηγούσης εἰς ὑπερπαραγωγήν. Τοῦτο δεικνύει ἄλλως τε ἡ ἐπέκτασις τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς τῶν βιομηχανικῶν κρατῶν καὶ ἡ τῆς βιομηχανικῆς τῶν μέχρι τοῦδε ἀποκλειστικῶς ἀγροτικῶν κρατῶν, ἡ ὁποία ἐνισχύθη κυρίως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1931, ἀνεξαρτήτως τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ εὐνοϊκῶν συντελεστῶν καὶ τῆς δυνατότητος προσελκύσεώς των ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ὅταν ἡ ἐκεῖ τιμὴ των εἶναι μικρότερα.

Οὕτω ἀποτέλεσμα τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι ἡ δημιουργία τεχνητοῦ μονοπωλίου ὑπὲρ παραγωγῶν τινῶν.

Ὁ διεθνὴς καταμερισμὸς τῶν ἔργων διατηρεῖται συνεπῶς μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐκάστοτε καθοριζομένων διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων, μὴ ἐξαντλουμένων ἄλλως τε πλήρως ἔνεκα τῆς ἀθεβαιότητος, ἣν δημιουργοῦν αἱ συχναὶ μεταβολαὶ ἔνεκα τοῦ πολυπλόκου αὐτῶν.

Ὁ κατὰ τὰ ἄνωτέρω περιορισμὸς τοῦ διεθνoῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων μειοῖ τὴν δυνατότητα ἀντιστάσεως εἰς τὴν δυσπραγίαν τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομικῶν μονάδων, καὶ περιορίζει τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς σχέσεις εἰς τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ὧν ἡ παραγωγή εἶναι τελείως ἀδύνατος εἰς ὠρισμένα κράτη ἢ μόνον ὑπὸ θυσίας, αἱ ὁποῖαι καὶ κατὰ τὰς σήμερον κρατούσας ἀντιλήψεις θεωροῦνται βαρεῖαι. Οὕτως ἐπέρχονται τροποποιήσεις εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν σύνθεσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἅς διευκολύνει ἢ κατὰ τὰς ἐμποροκρατικὰς ἀντιλήψεις ἐκπαίδευσις τῆς κοινῆς γνώμης παραθλεπούσης τὴν ζημίαν ἐκ τῆς μὴ παραγωγῆς ὑπὸ τοὺς εὐνοϊκωτέρους συντελεστὰς τῆς περιορισμένης ἐνεργείας τοῦ διεθνoῦς συναγωνισμοῦ.

§ 2. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς τάσεως τῆς διεθνoῦς ἐξομοιώσεως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν.

Αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις, ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς προηγούμενης παραγράφου ἐσημειώσαμεν, δημιουργοῦν ἐκτὸς

τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων τὴν τάσιν ἐξομοιώσεως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν εἰς τὰ διάφορα κράτη. Ἡ τάσις αὕτη ἐξομοιώσεως, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἐκδηλοῦται ἐπὶ τῶν ὄρων καὶ τοῦ ρυθμοῦ τοῦ οἰκονομικοῦ βίου, ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν, τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, ἐπὶ τῆς εὐχερείας ἰσοσκελίσεως τῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς δοσοληψιῶν προϋποθετούσης ἰσότητά τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ ἐπὶ τῆς δυνατότητος χρησιμοποίησεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἐξεταστέον ἤδη ποία ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἐνίοτε διαμόρφωσις τῆς ὅλης οἰκονομίας ἐπὶ τῶν ὡς ἄνωτέρω σημείων.

1. Οἱ ὄροι καὶ ὁ ρυθμὸς τοῦ οἰκονομικοῦ βίου ἐνὸς κράτους δύνανται νὰ παρουσιάζουν ἐξέλιξιν ἀνάλογον τῶν τοῦ ἔξω κόσμου, ἐφ' ὅσον ἡ ἐλευθερία τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων δὲν περιορίζεται κατὰ σημαντικὸν βαθμὸν, καὶ δὴ ἐφ' ὅσον διαπλάσσονται ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν διαμορφουμένων ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ. Ἐπειδὴ οὗτος παρακωλύεται διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, καθίσταται δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις πεπαλαιωμένων καὶ δαπανηρῶν μεθόδων παραγωγῆς, ἐκλείπει ὁ ἐξαναγκασμὸς συμμορφώσεως πρὸς τὴν πρόοδον, καὶ ἐξασθενεῖ ἡ τάσις ἐξομοιώσεως.

2. Ἀνάλογα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν τιμῶν. Ἐφ' ὅσον καὶ καθ' ὅσον αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις περιορίζονται διὰ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων, αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγαθῶν ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου εἰς βάρος τῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Οὕτω καθίσταται εὐχερέστερα ἡ διατήρησις διαφορῶν τῶν τιμῶν εἰς τὰ διάφορα κράτη ἀνεξαρτήτως τῶν δαπανῶν μεταφορᾶς, ἀφοῦ ἀπαγορεύεται ἡ εἰσαγωγή ἢ ἡ ἐξαγωγή πέραν τῶν καθορισθεισῶν ποσοτήτων ἀνεξαρτήτως τῆς ἱκανοποιήσεως ἢ μὴ τῶν ὑπαρχουσῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ζημιῶν τῶν ἐνδιαφερομένων.

3. Ἡ διατήρησις, χάρις εἰς τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα, τῶν διαφορῶν τῶν τιμῶν ἀγαθῶν ἀποτελούντων κανονικῶς

ἀντικείμενον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου εἰς τὰ διάφορα κράτη ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν ἀποφυγῆς παρακολουθήσεως ὑπὸ τῶν ἐν τῷ περὶ οὗ πρόκειται κράτει τιμῶν τῶν αὐξομοιώσεων τῶν τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἐπαρκοῦν πλέον αὐταὶ ἵνα προκαλέσουν μεταβολὴν τῆς παραγωγῆς ἢ διεθνεῖς μεταφοραὶ ἀγαθῶν, ὧν ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἐξίσωσις τῶν τιμῶν, αὕξησις τῆς καταναλώσεως, ἰσοσκέλισις τῶν ἰσοζυγίων τῶν λογαριασμῶν τῶν διαφόρων κρατῶν, ἐξάλειψις σημαντικῶν διαφορῶν μεταξὺ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων των ἐμφανιζομένων ἀναγκαστικῶς, ὅταν ἡ μὲν ἐσωτερικὴ ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς σχέσεως τῶν διαθεσίμων μέσων πληρωμῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἡ δὲ ἐξωτερικὴ ἐκ τῆς προσφορᾶς καὶ ἐκ τῆς ζητήσεως ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος μὴ δυναμένου νὰ χρησιμοποιηθῇ πάντοτε πρὸς αὕξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

4. Ἡ μὴ ἐξίσωσις των ἐκδηλοῦται ἅφ' ἑνὸς διὰ τῆς ἀναπτύξεως σημαντικῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν τιμῶν χονδρικοῦ καὶ λιανικοῦ ἐμπορίου, ἅφ' ἑτέρου διὰ τῆς διαρκοῦς τάσεως ἀνατροπῆς τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν θεραπευομένων συνήθως διὰ μεταβολῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας καὶ ὅχι τῆς ἐσωτερικῆς δι' αὐθαιρέτων κυβερνητικῶν μέτρων ἀντικαθιστώντων τὰς ἀντιδράσεις τῆς ἀγορᾶς. Ἡ μεταβολὴ συνίσταται συνήθως εἰς μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας συνεπαγομένην αὕξησιν τοῦ τιμαρίθμου τοῦ χονδρικοῦ ἐμπορίου, ὁ ὁποῖος ἐπηρεάζεται εἰς σημαντικὸν βαθμὸν διὰ τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἐνῶ συνήθως, ἐφ' ὅσον δὲν λαμβάνει χώραν ἐξοίδησις, ὁ τιμάρηθος τοῦ κόστους τοῦ βίου ἐπηρεάζεται ὀλίγον.

5. Τέλος, ἐνῶ ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων εἶναι πάντοτε δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις οἰασδήποτε ἀγοραστικῆς δυνάμεως, εἴτε ἐν τῇ ἡμεδαπῇ εἴτε ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ, τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἀποκλείουν εἰς πλείστας περιπτώσεις τὴν μεταφορὰν ταύτην, ἀπαιτουμένης ἐκάστοτε εἰδικῆς ἀδείας ἢ τῆς συμμορφώσεως πρὸς ὠρισμένους κανόνους, ὡς πρὸς τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς ὅρους τῆς εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν ἢ τὴν ἐκ ταύτης μεταφορὰν των. Οὕτω ἐνίοτε εἶναι δυνατὴ ἡ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν ἢ ἡ ἐκ ταύτης μεταφορὰ μόνον εἰς τὰς δοσοληψίας μεθ' ὠρισμένων κρατῶν. Ἐξ

ἄλλου ἐμφανίζεται ἡ δυνατότης τῆς πωλήσεως εἰς διάφορον ἐκάστοτε τιμὴν, ἀναλόγως τοῦ τόπου προορισμοῦ, συντελοῦσα καὶ αὕτη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν διαφορῶν μεταξὺ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῶν διαφόρων κρατῶν.

Τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐξασθενοῦν ὅθεν τὴν τάσιν ἐξομοιώσεως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῶν διαφόρων κρατῶν ἐφ' ὅλων τῶν ἀνωτέρω σημείων, καὶ συντελοῦν μόνον εἰς τὴν δημιουργίαν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται ἔστω ἄνευ τῆς ὑπάρξεως εὐνοϊκῶν προϋποθέσεων, ἐπιδιώκουσαι τὴν ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ δυνατοῦ μὴ ἐξάρτησιν τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

§ 3. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἀποθλέπουν τελικῶς εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τῶν διαφόρων οἰκονομιῶν, ἥτοι τῶν ἀγαθῶν τῶν τιθεμένων εἰς τὴν διάθεσίν των καὶ δὴ τόσον εἰς τὴν αὔξησιν αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον αὕτη εὐρίσκεται ἐν ὁμοιοῖα πρὸς τοὺς λοιποὺς ὑπ' αὐτῶν ἐπιδιωκομένους σκοποὺς, ὅσον εἰς τὴν προέλευσιν αὐτοῦ. Πράγματι, ἐφ' ὅσον τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐπιδιώκουν κυρίως τὴν ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ δυνατοῦ αὐτάρκειαν καὶ τὴν κατὰ προτίμησιν εἰσαγωγὴν ἐξ ὠρισμένων ἐκάστοτε κρατῶν, ἀνεξαρτήτως τοῦ κόστους, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα θὰ προέρχεται κατὰ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἢ ἄλλοτε ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγῆς, καὶ ἂν αὕτη εἶναι δυνατὴ μόνον διὰ δαπάνης μεγαλυτέρας τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παραγωγῆς, θὰ εἶναι μικρότερον ἢ ἄλλως. Ἡ μείωσις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ συνεπῶς τῆς δυνατότητος δι' ἐκάστην οἰκονομίαν ὅπως ἀνταλλάσῃ ἀγαθὰ, ἀπαιτοῦντα μικρὰν δαπάνην δι' αὐτήν, μὲ ἄλλα παραγόμενα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπὸ εὐνοϊκωτέρας συνθήκας, προκαλεῖ ἀνάλογον ἐλάττωσιν τῶν ἐθνικῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐνδιαφερομένων οἰκονομιῶν, κατὰ βαθμὸν ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω μέτρων.

Τὸ δυσμενὲς τοῦτο ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐπιτείνεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως πείρας καὶ ἐκ τῆς συνήθως ὄχι συστηματικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν

μέτρων ὑπὸ τῶν πρὸς τοῦτο ἄρμοδιων ὀργάνων, ἐκδηλοῦται δὲ κυρίως διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ κόστους τοῦ βίου, διὰ τῆς κατὰ τρόπον μὴ παραγωγικὸν χρησιμοποίησεως σημαντικοῦ ἀριθμοῦ χειρῶν, διὰ τῆς κατὰ τὰ ἄνωτέρω μειώσεως τοῦ διεθνoῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, διὰ τῆς ἐνίοτε αὐξήσεως τῆς εἰσαγωγῆς ὑπὸ ὄρους ἀντιοικονομικοῦς καὶ διὰ τῆς καθυστερήσεως ἐν γένει τῆς οἰκονομικῆς προόδου.

§ 4. Ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς διανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἐξεταστέον τέλος ποία ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἐπὶ τῆς διανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, μειουμένου συνήθως κατὰ τὰ ἄνωτέρω μεταξὺ τῶν διαφόρων συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Τὸ προκύπτον ἀποτέλεσμα, ἐπιδιωκόμενον διὰ μέτρων ἀποτελούντων παράθασιν τῆς βασικῆς οἰκονομικῆς ἀρχῆς, ἐξ ἀνάγκης θὰ εἶναι ὑπὲρ ἐκείνων, ὧν ἡ θέσις δὲν θὰ ἦτο ἱκανοποιητική, ἂν ταῦτα δὲν ἐτίθεντο εἰς ἐφαρμογὴν. Πράγματι τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἀποθλέπουν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐξασθένησιν τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ἄλλοδαπῶν γεωργῶν μετὰ τῶν ἐντοπίων, ἢ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται διὰ λόγους ἀλληλεγγύης καὶ αὐταρκειᾶς ἐν περιπτώσει ἀνάγκης.

Ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν γεωργῶν, καὶ εἷς τινὰς περιπτώσεις τῶν παραγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, λαμβάνει χώραν εἰς βάρος τοῦ ὑπολοίπου πληθυσμοῦ, ἥτοι τῶν καταναλωτῶν, διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ κόστους τοῦ βίου, ὑποχρεουμένων νὰ διαθέτουν μεγαλύτερον τμῆμα ἢ ἄλλοτε τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαιούντων αὐτοῖς γεωργικῶν προϊόντων, τῶν ἐξαγωγέων καὶ τῶν προθάντων εἰς ἐπενδύσεις ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι στεροῦνται ἐνίοτε τελείως ὅχι μόνον τῶν εἰσοδημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν κεφαλαίων των, συνεπείᾳ τῆς ἀδυναμίας ἐνεργείας τῆς μεταφορᾶς, ἔνεκα τῆς πρὸς προστασίαν τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ παραγωγῶν μειώσεως τῶν εἰσαγωγῶν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται προκῦπτον τὸ συμπέρασμα ὅτι γενικῶς ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀμέσων κυβερνητικῶν μέτρων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, μειώσασα ἀφ' ἐνὸς τὴν ἔκτασιν, τὴν ἔντασιν, τὴν ἐλαστικότητα καὶ τὴν διάρκειαν αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου τὸν διεθνῇ καταμερισμὸν τῶν ἔργων, τὴν τάσιν διεθνοῦς ἐξομοιώσεως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν καὶ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τῶν διαφόρων οἰκονομιῶν. ὅσον θὰ ἐπέτρεπεν ἡ σημερινὴ κατάστασις τῶν φυσικῶν καὶ τεχνικῶν ἐπιστημῶν, μᾶλλον ἔθλαψαν ἢ ὠφέλησαν. Ἐνεκα τούτου θὰ ἐπίστευέ τις ὅτι ἡ ἐνίσχυσις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος θὰ ὠδήγει εἰς τὴν βαθμιαίαν κατάργησιν αὐτῶν. Τοιαύτη ὅμως τάσις ἀξία λόγου οὐδόλως παρατηρεῖται ἔνεκα λόγων μὴ οἰκονομικῶν, ἀλλὰ πολιτικῶν καὶ ψυχολογικῶν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ ἄμεσα κυβερνητικὰ μέτρα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων θὰ διατηρηθοῦν χωρὶς νὰ προκαλέσουν κατάργησιν των, ἀλλ' ἀπλῶς μεταβολὴν τῶν ἀντικειμένων των καὶ μείωσιν τῆς διὰ τὸν ἐσωτερικὸν οἰκονομικὸν βίον σημασίας των. Τὴν ἐξαφάνισιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, τέλος, θὰ παρακωλύσουν αἱ σχεδὸν ἀπανταχοῦ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι ἐξυψώσεως τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν.

Δ. Ι. ΔΕΛΙΒΑΝΗΣ
